

Frågor och svar om kvarlevor efter identifierade namngivna individer i Historiska museets samlingar

Historiska museet har till uppgift att bevara och förmedla kulturarvet samt ge perspektiv på samhällsutvecklingen och samtiden. Museet ska verka för ett ökat intresse för och en ökad kunskap om äldre tiders historia och kultur i Sverige. Merparten av museets samlingar består av arkeologiskt material, däribland människoben.

De mänskliga kvarlevorna förvaras på Historiska museet har kommit till samlingen på olika vis. Den stora merparten kommer från arkeologiska utgrävningar gjorda under 1900-talet av arkeologer och etnografer. En del har också tillförts museets samling genom donationer från andra institutioner. Detta gäller t.ex. de mänskliga kvarlevor som överfördes år 1997 till museet från den tidigare anatomiska institutionen vid Uppsala universitet.

Har museet kvarlevor efter namngivna individer?

Museet har ett fåtal kvarlevor efter kända, namngivna personer. De är följande:

- Hårrester efter en möjlig individ ur den medeltida kungliga Stenkilska ätten, som regerade under 1000-/1100-talen. Hårresterna påträffades vid undersökningar 1916-1923 av bland annat den så kallade Ingegraven i Ragnvald Knaphövdes kapell i Vreta klosterkyrka.
- Ulf Gudmarsson (make till den Heliga Birgitta) och några möjliga släktingar till honom. Levde under tidigt 1300-tal. Vid undersökning av Ulf Gudmarssons gravkor i Alvastra kloster år 1930 påträffades skelett efter tre/fyra personer varav en man stämmer åldersmässigt in på Ulf Gudmarsson.
- Karl Knutsson. Riksföreståndare samt kung. Levde mellan 1408/09 och 1470. Vid undersökningar åren 1915-16 av hans grav i Riddarholmskyrkan påträffades skelettrestorer och dräktfragment.
- Kung Erik XIV. Levde mellan 1533 och 1577. Vävnadsrester tillvaratagna vid undersökning av grav i Västerås domkyrka år 1958.
- Person vid namn Wasilej Paulus. Enligt kataloguppgifter på Uppsala universitet rör det sig om kraniet efter en polsk man: ”Inkommen efter polska frihetskriget. Prof A. Retzii typ för Polackkranier. Anatomiska institutionen i Uppsala år 1832”. Polska frihetskriget pågick mellan 1830 och 1831. Ingår i samlingen från anatomiska institutionen vid Uppsala universitet.
- Person vid namn Nordlund. Dog förmodligen under sent 1800-tal/tidigt 1900-tal. Enligt kataloguppgifter på Uppsala universitet rör det sig om en ”mångmördare”, från Gävle. Kraniet kom till Uppsala universitet 1901 och ingår i samlingen från anatomiska institutionen vid Uppsala universitet.

Det kan finnas ytterligare identifierbara individer i samlingen, särskilt i den del som kommer från den anatomiska samlingen vid Uppsala universitet. Museet har därför under 2010 påbörjat ett forskningsprojekt för att få mer kunskap om bakgrunden och innehållet i denna del av samlingen. Resultaten av detta forskningsprojekt kan komma att aktualisera en översyn av det fortsatta förvaltningsansvaret för vissa av de identifierade individerna.

Varför bevara mänskliga kvarlevor?

Anledningen till att bevara mänskliga kvarlevor i museers samlingar är att de är oundgängliga källor till kunskap om historien. Med hjälp av de mänskliga kvarlevorna kan vi få kunskap om människors levnadsvillkor, beteenden, sjukdomar, matvanor och livslängd, men också om klimat, rörlighet och migration.

För att nya generationers forskare ska ha möjlighet att tolka och omtolka dessa källor till kunskap om historien har Historiska museet, som många andra museer i uppdrag att säkerställa att samlingarna bevaras.

Etiska hänsyn måste alltid tas då museisamlingar förvaltas. Dessa blir särskilt viktiga då det rör sig om mänskliga kvarlevor eller föremål laddade med religiösa eller andra värden. Utöver att förhålla sig till de etiska riktlinjer som vägleder professionen, är det även av stor vikt för museerna att kommunicera med och bjuda in det omgivande samhället och särskilt berörda grupper till dialog.

Hur bevara mänskliga kvarlevor?

Mänskliga kvarlevor i museers samlingar måste alltid behandlas med yttersta respekt och förvaltas under värdiga förhållanden. SHMM arbetar efter de etiska riktlinjer och rekommendationer som International Council of Museums, ICOM, har tagit fram.

Se ICOM:s etiska regler via länken nedan. Avsnitt:

- 2.5 Material som är kulturellt känsligt,
- 3.7 Mänskliga kvarlevor och material av religiös betydelse,
- 4.3 Att visa känsligt material.

Länk till ICOM: <http://sweden.icom.org/om-icom/icoms-etiska-regler-pa-svenska/>